יט: הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן. אין לפרס ביולדת תוך שתי שנים אלא דאם איתא שילדה בשנה שניה לא היתה מוחרת ויולדת בשליש אע"ג דגדולה יולדת בכל שנה כענין שפי' רש"י בגמ' גבי גדייה דאמר יולדת אינה מוחרת ויולדת תוך שנתה ופירש בקונטרס אע"ג שהגדולות מוחרות ויולדות בתוך שנתן הקטנות היולדות אין מוחרות ויולדות בתוך שנתן אין לפרס כן דבהדיא אמרי' בריש אין מעמידין (ע"ז דף כד:) גבי ואת כניסה כלו בנים אי בשמותה מבת שלש מי קילדה והתנן פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן ש"מ [ז] תוך שתים לא ילדה כלל: **ובגשה שליא** ובאשה **שפיר ושליא.** כפ' בהמה המקשה (חולין דף עז.) תנן שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה כסימן ולד בהמה כך סימן ולד בבהמה משמע שפשוט בהמה יותר מבהמה ותימה [מ]הכי תנן הכא בהמה כמו אשה ואית ספרים דלא גרסי סימן ולד בהמה כמו אשה דאית קמן גרסי סימן ולד בהמה כמו אשה: **ברובא** דאיתיה קמן כמו **תשע חנויות.** הוי מני למימר וליטעמיך מי פליג ר' מאיר התם [מ]אחרי רבים להטות כתיב (שמות כג) ומהתם יליפינן מעט חנויות בפ"ק דחולין (דף יא.): **איש** כתב [כ]) **רחמנא** ומקשינן **אשה לאיש.** משמע הכא דחליצת קטנה פסולה לאוריתא כמו קטן ותימה דבמתני' [כ]) בפרק מצות חליצה (יבמות קד:) בירושלמי גרסינן החולצת [כד]) מן הקטן חליצתה פסולה קטנה אחלצה תחלון משמגדיל ואם לא אחלצה חליצתה כשרה וכן יש במקלת ספרים שלנו וקאמר בגמ' [כ]) זע דבדי ר' מאיר דקאמר איש כתב בפרשה ומקשינן אשה לאיש משמע דמודה ר' מאיר דחליצתה כשרה דיעבד אלא [כו]) לכתחלה אינה חוצלת ולרבנן חוצלת אפי' לכתחלה ובירושלמי נמי מוקים לה כר' מאיר וכדוב ספרים שלנו גרסינן חליצתה פסולה אבל קשה דמ"כ [כז]) [כח]) ילמדנה נהדי איך דקתני בבבא דלעיל [כז]) חרש וחרשת וקטן וקטן וליתני הכי החרש שנתלה מן הקטן וקטנה שחלצה חליצתן פסולה ועוד דמאי שנא דגבי קטנה קתני תחלון [כח]) משמגדל וגבי קטן לא תני הכי ועוד דבשיטת כיון דחליצתה פסולה דתחלון משמגדיל נכן גרלה דגרסי' כשרה כמו בירושלמי

וא"ל דדרשא דהכא דמקשינן אשה לאיש אסמכתא בעלמא היא וטעמא משום דגזרינן אשה אטו איש אי נמי גזרינן חליצה אטו יבום ומשמע בירושלמי דקאמר בגמרא דהכא מפנה דגרס' התם חליצתה כשרה רבי שמעון ברבי יוסי בעא קומי רבי מה בין קטן מה בין קטנה אמר ליה איש כתב בפרשה ברם הכא ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים מ"מ ר' מנא אמר לה [כט]) אתם רבי יאקב ברבי דרבי חייא [ל]) הכא בשם ר' יוחנן דרבי מאיר היא דאמר אין חולצין ואין מיבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית ומשמע דכולה מד טעמא היא ומיהו אין נראה דהא דגבן אמרי ליה יפה אמרת שאין חולצין [ל]) כו' [מ]) ואין מיבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית [לא]) ובירושלמי אין מזכיר כי אם טעם יבום אבל טעמא דאין חולצין אם הוא מדרבנן הוי גזירה אטו אלא דגרסינן בספרים שלנו פסולה יש לפרש דלא עריב ליה בהדי חרש וחרשת וקטן וקטן משום דהתם ברבי מאיר היא פלוגתא והא דתנא תחלון משמגדיל לאמשמעינן דדוקא [לב]) אבל למ"ד בשרה אפי' לכתחלה לא תחזור ותחלון ועוד י"ל דלמ"ד ברים כל הגט (ניטין כה.) קטן [לג]) ואנפלא פסולין ואין פוסלין אינטריך לאמשמעינן גבי קטנה תחלון לאמשמעינן דחליצה פסולה ופוסלת על האחים [לד]) וש"מ אינה מתיימנת: **קטן שמא יצא סרים.** ות"ת למ"ד בפרק הערל (יבמות דף פ:) סימני סרים עד שיהא כטולן ניחזי אי משתין [לה]) עשה כיפה וי"ל דהיכא דלא הביא [לו]) סימני עד רוב שנותיו משיב סרים כלא סימני סרים כדאמרינן בפ' הערל [לז]) (שם:) ובגדה (דף מז:) וכי לא [לד]) עלו סימני סרים עד כמה עד רוב שנותיו:

מחוורתא

דאי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו מפטר רחם נפקא אלא שמע מינה בכור למעוטי היכא דיוצא אחר יוצא דופן אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אי סלקא דעתך בכור לדבר אחד הוי בכור תינח היכא דיצא זכר [לו]) [מ]) יוצא דופן וזכר דרך רחם דלא קדוש [מא]) דאימעוט לידה מבכור דבכור לרחמים איכא בכור לזכרים [מב]) ליכא אלא היכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם אלא מחוורתא כדאבי:

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח [א]בהמה מן העובד כוכבים ואינו יודע אם ביכרה אם לא ביכרה רבי ישמעאל אומר עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מכאן ואילך ספק [ב]פרה וחמור [ג] בנות שלש ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אמר לו רבי עקיבא אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת [ג]) [ד]) כדבריך אלא אמרו [ה]סימן [ו]הוולד בבהמה דקה טינוף [ז] ובגשה שליא [ח]ובאשה [ט] שפיר ושיליא זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן [י]ואם ספק יאכל במומו לבעלים: **גמ'** מיכן ואילך [יא]) אמאי ספק הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות מתעברות ויולדות בתוך שנתן נינהו והא ודאי מילד אוליד לימא רבי ישמעאל כר' מאיר ס"ל [יב]דחייש למיעוטא אפי' תימא רבנן כי אזלי [יג] בתר רובא ברובא דאיתיה קמן כגון [יד]תשע חנויות וסנהדרין אבל רובא דליתיה קמן לא אזלי רבנן בתר רובא והא קטן וקטנה דרובא דליתיה קמן וקאזלי רבנן בתר רובא [טו]) [יז]דתנן [יח]קטן וקטנה לא יחולצין ולא מייבמין דברי רבי מאיר אמרו לו יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש [יט]) מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [כ]) [כא]) (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו זיל בתר [כב]) [כג]) קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא דאי למעוטי יליפי נקבה נקבה לפניו. דלך רחם מפטר רחם נפקא אלא למעוטי יוצא אחר יוצא [כד]) דרך דופן. כן אכי (לרבא) [לרבינא] ליכא מידי אלא במשמעותא דקרא פליגי: **אי ס"ד בכור לדבר אחד.** משמע [מב]) בכור ויוצא אחר יוצא דופן לא במשמעותא אימעיט אלא מריבויא מינה היכא דיצא תחלה זכר תחלה דרך דופן והדר נפק זכר אמריבויא דרך רחם דהוה אימעיט מריבויא דקרא דמשמגבת דקרא אתא למעוטי [כד]) דהא [כה]) [כו]) דבכור לרחמים הוא דאיכא לזכרים ולידה ליכא: **אלא היכא דיליפי נקבה דרך דופן.** והדר נפק זכר דרך רחם ליקדוש דהא הוי בכור לתרי מילי לרחמים ולזכרים [כז]) ומריבויא דקרא לא מצית למעוטי אלא חד [כח]) [כט]) משמגבת דיוצא אחר יוצא דופן זכר קממעט ולא יוצא אחר יוצא דופן נקבה ואמאי קתני בברייתא סתם [לא]) אפילו יוצא אחר יוצא דופן ולא [לב]) פליגי כן זכר לנקבה: **אלא מחוורתא דאביי.** דמשמעותיה [לג]) הוי בכור לכל מילי משום הכי מימעיט קולהו [לד]):

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח בהמה. עז בת שנתה. שילדה בתוך שנתה: **ודאי.** אותו הולד לכהן דקודם לכן לא ילדה: **ספק.** ילדה ואיכא בתומו לבעלים. [ה]) ספק של פטר חמור מפרים טלה והוא לבעלים: **טינוף.** מפרש בגמ' [כ.] שמא טינפה בתוך שנתה [ו]) והוי [ז]) סימן ולד ונפטרת מן הבכורה הלכך אפי' עז בת שנתה ספק היא: **שפיר.** עור [ח]) צורת הולד: **גמ' ר' מאיר חיים למיעוטא.** כדקתני לקמן קטן וקטנה: **תשע חנויות.** כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ונמצאת תמיכת בשר לשם בקרקע בשרה לכל דפרים מרובה פרים והיינו רובא דאיתיה קמן שהרי החנויות לפנינו: **וסנהדרין.** כגון שיש עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי: **רובא דליתיה קמן.** כגון שלמרת הלך אחר רוב בהמות שבכל העולם: **פוגעין בערוה.** דהיון דאיתה לאויה להוליד לא קיימן בהו והיה הבכור אשר תלד [ט]) ופקעה מהן תורת ייבום וקיימי לאיסור [י]) [יא]) (בייבום) אמאי אמר:

רובא

מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [יב]) [יג]) (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו זיל בתר [יד]) [טו]) קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא

מחוורתא

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ז מהלכות כלורות הל' ז סמג עשין רלא טור"ש ריד סי' שמו סמי' ח:
ב ב מיי' שם הלי' י סמג שם טור"ש ריד סי' שמו סעיף ז:
ג ג מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלי יד:
ד ד מיי' פ"ה מהלי כלורות הלי' ג טור"ש ריד סי' שמו שלו סעי' ח:
ה ה מיי' פ"ה מהלכות מחלוקות הל' יא טור"ש ריד סימן קי סעיף ב:
ו ו מיי' פ"ה מהלכות יבום הלכה יט ז טור"ש ריד סי' קכו סעיף ג וסי' קכז סעיף יא וסי' קכז סעיף יג:

שיטה מקובצת

א) זכר דרך דופן: ב) תיבות דאימעוט לידה מבכור נמחק: ג) נמצרת היה כדברין: ד) מינוף (עי' בתוס' דף מ ע"א והוס' נדה דף כה ע"א): ה) ובאשה עי' תוס' ב"ק דף יא ע"א: ו) ואילך ספק אמאי דיל בתר רוב: ז) אזלי רבנן בתר: ח) רובא דחניא: ט) לאיש אלא מה: י) רוב קטנים: יא) בתר רוב קטנות: יב) יוצא דופן בין אביי לרבינא ליכא: יג) האי דבכור לרחמים הוא דאיכא לזכרים ולידה: יד) חד ומסתברא דיוצא: טו) סתם יכול אפילו: טו) דממשמעותיה דקרא הוי: יז) כולהו ריש לשון אחר אבל זה עיקר: יח) ספק ולד תיבת סימן נמחק: יט) באיסורי אשה אח תיבת ביבום נמחק: כ) דתוך שתים: כא) הוה הא אחרי: כב) כתב בפרשה ומקשינן: כג) דבמתני' בפ' מצות חליצה בירושלמי עי' בתוס' (דף כב ע"ב): כד) החולצת לקטן חליצתה: כה) אלא דלכתחילה אינה: כו) דא"כ ליעבוד בהדי: כז) דלעיל מינה תרש: כח) קתני תחלון משמגדיל ונבי: כט) אמר לה סתם רבי יצחק ברבה דר' חייא ומאי כה בשם ר' יוגה דר"מ: ל) חולצין ואכתי לא קים להו שנמא דשמא תמצא איילונית: לא) איילונית דירושלמי אינו מוכיר כי אם על טעם: לב) האחים ושוב אינה: לג) הביא סימני סרים עד: לד) לא נולדו בו סימני:

רבינו גרשום

אי למעוטי יצתה נקבה לפניו דרך רחם מפטר רחם נפקא: אלא ש"מ בכור למעוטי יצא אחר יוצא דופן. זכר דלא קדיש דבעינן בכור לרחמים ולזכרים. אבל אי יצתה נקבה לפניו דרך דופן אפי' הכי הוי בכור אע"ג דלא הוי בכור לילידה. אלמא דבכור לדבר אחד דבתרוסר דבר אחד כלבד הוי בכור: א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא תינח. כלומר בשלמא מאי דאמרת דהיכא דיצא זכר דרך דופן וזכר הבכור דרך רחם דלא קדיש דקא מעטת לי מבכור האי ניתא לי דאגן בעינן בכור לכל דבר: אלא. מאי דאמרת דהיכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר בכור דרך רחם [ט]) דליקדוש משום

מסורת הש"ס

[ז]) [ע"ז כד:]. [כ]) נדה כה., [ג]) נימנות סח: קיט. ניטין כ: ע"ז לב: מ. חולין ו. יח: סו. נדה לח: מח. לקמן מכ:]. [ד]) [ב"ב דחמיה]. [ה]) יומות סח: קיח: קיט. נדה לב., [ו]) רוב. ב"ק. [ז]) רוב. ב"ק. [ח]) הוי ב"ק. [ט]) בכור לרחמים הוא דאיכא בכור לזכרים ליכא ב"ק. [י]) יומות קה: [ד]) דבכרים כהן. [יא]) ב"ק מ"ו. ב"ק. [יב]) דהא מגן ב"ק. [יג]) יומות קה: [ד]) כהן. [יד]) ב"ק מ"ו. ב"ק. [טו]) דהא מגן ב"ק. [יז]) יומות קה: [ד]) כהן. [יח]) ברייתא ולישנא בהדי. ב"ק. [יט]) מני כה בשם ר' יוגה דר"מ. ב"ק. [כ]) דיבוכולמי לין מזכר כי אם טעם יבום ולין מיימנין לת הקטנה שמא תמצא איילונית אבל. ב"ק. [כא]) ומקשינן. ב"ק. [כב]) ב"ק מ"ו. ב"ק. [כג]) דהכא לא מצית למעוטי אלא חד ידי"). [כד]) משמגבת דיוצא אחר יוצא דופן זכר קממעט ולא יוצא אחר יוצא דופן נקבה ואמאי קתני בברייתא סתם [כו]) אפילו יוצא אחר יוצא דופן ולא [כז]) פליגי כן זכר לנקבה: **אלא מחוורתא דאביי.** דמשמעותיה [כח]) הוי בכור לכל מילי משום הכי מימעיט קולהו [כט]):

הגהות הב"ח

(א) נב' וכו' דרך דופן וזכר דרך רחם ולא קדוש לתימעוט מבכור כל"ל ותיבת בכור נמחק: (ב) שם לזכרים ולולדות ליכא: (ג) בשבשנה דעקרת היה בדברין: (ד) יש"י ד"ה לי ס"ד וכו' דהא בבור לרחמים הוא לתיכא בבור לזכרים ולולדות ליכא: (ה) ד"ה אלא היכא דליכא לזכרים ולולדות ליכא: (ו) ד"ה לרחמים ולזכרים וכיון דמריבויא דקרא לא וכו': (ז) שם ולא פליג בין זכר: (ח) רש"י ד"ה ספק וכו' לבעלים ואם ספק של פטר חמור הוא מפרים: (ט) ד"ה טינוף וכו' דהרי: (ע) ד"ה ספיר עיר שיש בו טרפ טינוף: (י) ד"ה פוגעין וכו' דאיסור בייבום לאשת אח כל"ל ותיבת ביבום נמחק:

גליון הש"ס

בתני' בנות שלש ודאי לכהן. עי' תוס' חולין מז ע"א ד"ה כל:

מוסף רש"י

פרה וחמור בנות שלש ודאי לכהן. ולד לאמון שהלך ביד יכולן, אם זכר הוא ודאי לכהן, אם אינה יודעים בעת לידתה על בת שלש, דילמא לא ילדה בבית נכרי (עי' בר...) מכאן ואילך ספק. אם יודעים על בת שלש היתה כשילדה בבית ישראל הרי ולדה זה ספק זכר, דאיכא למימר כבר בכרה בבית עובד כוכבים ואיהיא למימר לא בכרה בבית עובד כוכבים יש בכור שלם, דיבשה בכור זה עד שיסתלק, שהרי אינו ראוי לקרבן שאין לו זה בכור, ולאחר שיש בו מום יתכלה בעלו ולא יתנו לכהן, שבכור בעל מום מיתר פרים ואין בו אלא משום גזלה מתנות כהונה אמילו הוא ודאי, זה ספק היה הכהן מוצלת מהבירו ועליו הראיה שלא ילדה בבית הבית"ס, ובני ספק פטר חמור מפרים עליו עלה לתחרי בהנאה, דבתיב תפדה בשה, והעלה יעבר לצאנו, דאמרינן ולתי פטר אין קדושה אלא עלה בעלה הנימן אלא משום גזילה הכן יש וכיון שהוא ספק אמילו גזל ליכא דאלוים על הכהן (עי' בר...). סימן הולד בבהמה דקה. לענין לפטור את שנה אחרי מתוכת בכור, טינוף. לאחר שקבלה מן הזכר ועבר הולד ניתנה זוב הימנו ויולא יוכלך, ואותו טינוף

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com